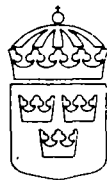

Utbildningsutskottets yttrande

1988/89:UbU2y

Europeiska gemenskaperna (EG)

1988/89
UbU2y

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 14 februari 1989 beslutat att bereda berörda utskott tillfälle att yttra sig över följande motioner om europeiska gemenskaperna (EG): 1988/89:U503, 1988/89:U519, 1988/89:U535, 1988/89:U536, 1988/89:U560–1988/89:U599, 1988/89:U600–1988/89:U606, 1988/89:U608, 1988/89:U609, 1988/89:T618 och 1988/89:Ub806, yrkande 31, vilka väckts under den allmänna motionstiden 1989.

Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till två frågor, nämligen Sveriges samarbete med EG inom forskning och utveckling (FoU) samt EG:s utbytesprogram för studerande inom högskolan.

I motion 1988/89:Ub806 (m) yrkande 31 begärs en strategi för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram inom den högre utbildningen. Det är nödvändigt att kraftfulla ansträngningar görs för att få med Sverige i EG:s samarbetsprogram inom den högre utbildningen och forskningen. Enligt motionärerna är det viktigt att svenska studerande får möjlighet att delta i EG:s utbytesprogram ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) och COMETT (Community Action Programme in Education and Training for Technology). Om svenska studerande blir ställda utanför dessa program får de inte samma förutsättningar som studerande i EG-länderna att knyta viktiga kontakter med studerande, lärare och forskare i andra länder. De riskerar också att inte få tillträde till den stora gemensamma europeiska arbetsmarknaden. Enligt motion 1988/89:U560 (m) yrkande 17 måste Sverige även delta i arbetet med att fastställa gemensamma examenskrav för vissa utbildningar. Svensk utbildning måste hålla internationell klass, och svenska examina måste accepteras i internationella sammanhang. Enligt samma motion (yrkande 6) bör regeringen initiera en bred informationskampanj om Europafrågan. EG-litteratur bör finnas tillgänglig vid landets större högskolor.

Även i motion 1988/89:U503 (fp) yrkande 2 understryks vikten av att Sverige ges möjlighet att delta i EG:s program beträffande utbildning och forskning. Motionärerna anser att Sverige i avvaktan på att få delta i ERASMUS- och COMETT-programmen på egen hand bör vidta åtgärder för att internationalisera utbildningen inom högskolan. Inslagen av främmande språk i högskolans utbildning m.m. bör bli större.

I motion 1988/89:U561 (c) anfördes att det inom EG satsas betydande resurser på forskning och utveckling inom olika teknikområden. Enligt motionärerna är det viktigt att Sverige får delta i de FoU-program som etableras i Västeuropa, inom och utom EG (yrkande 9). De nordiska länderna bör uppta gemensamma överläggningar med EG om tillträde till såväl EG:s forskningsprogram som EG:s utbytesprogram för studerande (yrkande 5). Enligt motion 1988/89:U567 (c) är det angeläget att medel ställs till förfogande för att förbereda en svensk anslutning till EG:s utbytesprogram COMETT.

I motion 1988/89:U571 (mp) om EG-anpassningen och arbetsmarknaden anfördes att möjligheterna för människor att röra sig fritt i studiesyfte bör öka såväl inom Europa som på annat håll.

Med anledning av motionsyrkandena vill utbildningsutskottet anföra följande.

Utskottet vill hänvisa till sitt yttrande till utrikesutskottet under riksmötet 1987/88 (UbU1987/88:3y) med anledning av propositionen (1987/88:66) om Sverige och den västeuropeiska integrationen. Beträffande forskning och utveckling betonade utskottet att det är av största vikt att svenska forskningsinstitutioner och företag ges möjlighet att medverka i de projekt som ingår i EG:s nya ramprogram för FoU. När det gäller EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT framhöll utskottet att ett intensifierat utbyte mellan universitet och högskolor inom EG skulle medföra negativa konsekvenser för svenska studerandes möjligheter att delta i undervisningen vid utländska läroanstalter, om Sverige inte får delta i dessa program. Utskottet pekade även på det arbete som pågår inom Europarådet och Nordiska rådet för att öka utbytet av bl.a. studerande, lärare och forskare inom olika länder.

Utskottet konstaterar nu, att regeringen har fäst stor vikt vid arbetet med den västeuropeiska integrationen. Samarbetet och kontakterna med EG har organiserats. Inom fackdepartementen pågår en kartläggning av harmoniseringsmöjligheterna och förberedelser för handlingsplaner på respektive områden. Regeringen anför i budgetpropositionen (1988/89:100 bil. 5 s. 157) att det är viktigt att kontinuerligt upplysa om integrationsarbetet i en vidare krets utanför regeringskansliet och riksdagen. Mot denna bakgrund har olika informationsåtgärder vidtagits inom utrikesdepartementet.

Samarbetet mellan Sverige och EG inom forskningsområdet har under de senaste åren utvecklats. Enligt vad utskottet erfarit visar EG också stort intresse för att ytterligare utvidga samarbetet. Utskottet konstaterar att förhandlingar om avtal rörande forskarutbytesprogrammet SCIENCE (Stimulation de la Coopération Internationale et des Échanges Nécessaires aux Chercheurs Européens) har förts till ett slut. När det gäller svenskt samarbete i övrigt med EG på FoU-området redovisades detta utförligt i regeringens proposition om Sverige och den västeuropeiska integrationen. Utskottet anser att det är av största vikt att svenska forskare och forskarinstitutioner samt svensk industri ges möjlighet att delta i EG:s FoU-program.

Enligt vad utskottet erfarit har Sverige tillsammans med övriga EFTA-länder fortlöpande kontakter med EG-kommissionen när det gäller utbildningssamarbetet. Dessa diskussioner har i huvudsak gällt EFTA-ländernas

deltagande i programmen ERASMUS och COMETT. Målsättningen är att EFTA-länderna skall kunna delta i dessa två utbytesprogram så snart detta är möjligt. EFTA-länderna har även i sin expertgrupp för utbildningsfrågor enats om att begära diskussioner med EG-kommissionen om olika frågor rörande erkännande av högskoleexamina.

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige får möjlighet att så snart som möjligt delta i EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT. Utskottet delar den uppfattning som föredragande statsrådet framför i budgetpropositionen (prop. 1988/89:100 bil. 10, s. 178) när det gäller internationell samverkan på högskoleområdet, nämligen att det är angeläget att de svenska högskolorna deltar i ett internationellt utbyte och att utvecklingen av den högre utbildningen i Europa bör påverka planeringen inom den svenska högskolan. Utskottet finner det särskilt viktigt att Sverige och övriga EFTA-länder kan nå en överenskommelse med EG beträffande erkännande av examina och utbildningsbevis m.m., då detta synes vara en viktig förutsättning för en intensifiering och utveckling av EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT.

När det slutligen gäller resurser för det västeuropeiska integrationsarbetet under det kommande budgetåret vill utskottet hänvisa till vad regeringen redovisar i finansplanen (prop. 1988/89:100 bil. 1 s. 31) beträffande medelsberäkningen för integrationsarbetet och övrigt västeuropeiskt samarbete. De totala medel som kommer att användas för dessa ändamål beräknas uppgå till ca 200 milj.kr. Av dessa utgör 40 milj.kr. ett nytillskott, avsett bl.a. för Sveriges deltagande i EG:s olika forsknings- och utbildningsprogram. Förslag om den närmare fördelningen av dessa resurser kommer att läggas fram i kompletteringspropositionen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen avslår motionerna 1988/89:U503 yrkande 2, 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17, 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9, 1988/89:U567, 1988/89:U571 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 31.

Stockholm den 6 april 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ulf Melin (m), Marianne Jönsson (c) och Ylva Johansson (vpk).

1. Ann-Cathrine Haglund, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och på s. 3 slutar med "yrkande 31" bort ha följande lydelse:

Det svenska utbildningsväsendet är beroende av internationella kontakter. Högre utbildning och forskning existerar i ett internationellt sammanhang. För att få tillgång till ny kunskap är vi i Sverige beroende av att ha tillräcklig kompetens för att kunna utnyttja och utveckla de erfarenheter som vunnits i andra länder. Därför måste den svenska undervisningen och forskningen hålla en så hög kvalitet att behörighetsregler, examinationsformer och examenskrav inte utgör hinder för ett internationellt utbyte. Mot denna bakgrund måste Sverige delta i arbetet med att fastställa gemensamma examenskrav för vissa utbildningar. Svenska examina måste accepteras i internationella sammanhang.

En viktig del av den europeiska integrationen är det tekniska, vetenskapliga och utbildningsmässiga samarbetet. Grunden för Sveriges möjligheter att delta i olika EG-program är ramavtalet mellan EG och EFTA-länderna. I vissa av EG:s vetenskapliga program får dock de svenska forskningsinstitutionerna och företagen inte medverka på programnivå utan endast på projektnivå. Detta innebär att det från svensk sida inte är möjligt att påverka forskningens inriktning. Målsättningen för den svenska politiken måste vara ett deltagande på alla nivåer och på de villkor som gäller för företag och forskningsinstitutioner inom EG. För svensk del är det viktigt att forskningsinstitutioner och företag inte lämnas utanför det vetenskapliga samarbetet inom EG.

Utbytesprogrammen ERASMUS och COMETT kommer på sikt att få stor betydelse för utvecklingen av akademiskt liv i Europa. Det finns stor risk att svenska studerande inte kommer att kunna delta i ERASMUS-programmet. Regeringen måste intensifiera sina ansträngningar för att ge svenska studerande tillträde till såväl ERASMUS som COMETT. Mot denna bakgrund bör regeringen utarbeta en strategi för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram. Slutligen är det utskottets mening att informationen om Sveriges kontakter och samarbete med EG kan förbättras och utvidgas. Det är också viktigt att studerande vid landets större högskolor har tillgång till olika slag av EG-litteratur.

Med det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17 samt 1988/89:Ub806 yrkande 31 och med anledning av motionerna 1988/89:U503 yrkande 2, 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9, 1988/89:U567 och 1988/89:U571 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

2. Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och på s. 3 slutar med "yrkande 31" bort ha följande lydelse:

För ett litet land som Sverige är det internationella samarbetet av stor betydelse. Tack vare att svensk forskning och utbildning har hållit en hög och

jämn kvalitet har vi erbjudits att delta i olika sammanhang där andra länder av motsvarande storlek inte är med.

Sverige medverkar i ett antal av EG:s forskningsprogram. Däremot är vi utestängda från de många projekt vad gäller utbildningssamarbete som också förekommer mellan EG-länderna. Det faktum att Sverige ännu inte deltar i samarbetet inom ERASMUS och COMETT-programmen inger enligt vår mening betydande oro. Om Sverige på sikt skulle hållas utanför dessa program kan förutsättningarna för att bibehålla en hög kvalitativ utbildning och forskning i Sverige försvåras. Sverige måste därför fortsätta sina ansträngningar att komma med i utbildningssamarbetet. Regeringen bör därför intensifiera sina ansträngningar för ett svenskt deltagande i såväl ERASMUS som COMETT.

I avvaktan på att Sverige skall få delta i dessa program bör vi på egen hand vidta åtgärder för att internationalisera vår utbildning. Inslagen av aktiviteter på främmande språk inom högskolan bör bli större. Detta bör ske inom ramen för en utbytesverksamhet mellan Sverige och andra länder. De svenska högskoleenheterna bör inbjuda lärare och forskare från andra länders högskolor och universitet att föreläsa och forska i Sverige, samtidigt som det skall ges möjlighet för svenska lärare och forskare att tillbringa en tid utomlands.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U503 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17, 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9, 1988/89:U567, 1988/89:U571 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 31 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

3. Larz Johansson och Marianne Jönsson (båda c) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och på s. 3 slutar med "yrkande 31" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att Sverige kan delta i de FoU-program som etableras i Västeuropa, inom och utom EG. Teknisk utveckling och förnyelse är förutsättningar för att svensk industri även i framtiden kan hävda sin konkurrenskraft i internationella sammanhang.

Forskning och utveckling är ett av de viktigaste områdena i vårt samarbete med EG. Det är enligt utskottets uppfattning självfallet av största intresse att Sverige kan delta i detta arbete på så likvärdiga villkor som möjligt. Detta gäller särskilt EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT samt forskningsprogrammet SCIENCE.

Om EFTA av olika skäl skulle visa sig mindre lämpligt som samordnings- och förhandlingsorgan bör de nordiska länderna utanför EG uppta gemensamma överläggningar med EG om tillträde till EG:s forsknings- och utbytesprogram.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U561 yrkandena 5 och 9 samt med anledning av motionerna 1988/89:U503 yrkande 2, 1988/89:U560 yrkandena 6 och 17, 1988/89:U567, 1988/89:U571 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 31 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

1. Ylva Johansson (vpk) anför:

Naturligtvis har ett litet land som Sverige, tillhörigt ett tämligen begränsat språkområde (det nordiska), allt intresse av att tillgodogöra sig den stimulans som vetenskapliga och kulturella förbindelser med andra länder kan ge. Strävan att internationalisera den svenska högskolan måste dock sträcka sig betydligt längre än till de i EG ingående västeuropeiska universiteten och forskningscentra.

Sverige bör noga avväga utformningen av samverkan med EG på det vetenskapliga området. Två synpunkter är därvid särskilt betydelsefulla.

Sverige bör bevara sin egen forskningspolitiska självständighet, sin rätt att utifrån egna strävanden inrikta och prioritera vetenskapligt arbete. Att lära av andra är nyttigt, men att tillämpa resultaten måste vila på en grund av självständig social och politisk hållning. Inte minst viktigt är att hålla distansen till vissa av EG-ländernas teknologiska mastodontprojekt, vilka styrs av en militärstrategisk avsikt som helt strider mot den svenska säkerhetspolitiken.

För det andra bör förhållandet mellan sociala faktorer och inriktningen av forskning och vetenskap noga beaktas. Det är en uppgift för Sverige att t.ex. framhäva vikten av ett socialt ställningstagande då det gäller inriktningen av ny teknologi. Det är sålunda tydligt, att massarbetslösheten i EG-länderna bl.a. beror på att teknologiska förändringar slagit ut arbetare och fragmentiserat det mänskliga arbetet. En sådan inriktning har Sverige inte intresse av. Teknologin skall ställas i de folkliga intressenas tjänst och befordra en uppgradering av det mänskliga arbetets ställning i samhället och produktionsprocessen.

Som ett typiskt exempel på teknologi, som strider mot grundläggande linjer i svensk politik, kan nämnas Prometheus inom Eureka och Drive inom EG:s program. Dessa projekt syftar till att effektivisera och främja en transportpolitik byggd på massiv expansion av biltrafik och tunga vägtransporter. Projekten speglar bilindustrins och informationsteknologins övermakt inom EG-blocket. Strävanden av detta slag går helt på tvärs med all seriös transport- och miljöpolitik. Det strider följaktligen mot den svenska nationens uppenbara intresse.

Slutsatsen blir a) att Sveriges vetenskapliga samarbete bör ha en mer allsidig och global inriktning än vad EG-samarbetet ger och b) att Sverige noga bör formulera sin egen utbildnings- och forskningsfilosofi och hävda denna. Detta gäller kanske särskilt på de nya teknologiernas område, eftersom de sociala och mänskliga effekterna här blir djupgående.

Jag vill i detta sammanhang även hänvisa till vpk:s motion om högskolan (1988/89:Ub610), i vilken det föreslås att ett särskilt anslag inrättas till UHÄ:s disposition för internationaliseringsprojekt.

2. Eva Goës (mp) anför:

Det är viktigt att samarbeta och utbyta kunskap över *alla* gränser. Därför måste internationaliseringen av den svenska högskolan sträcka sig längre än till EG:s universitet och forskningscentra. Gemensamma utbytesprogram

bör skapas inte bara med EG utan med hela världen.

1988/89:UbU2y

Sverige bör bevara sin forskningspolitiska självständighet och hålla distans till vissa av EG-ländernas teknologiska mastodontprojekt, t.ex. Prometheus-projektet.

